

Wpływ czynników środowiskowo-wychowawczych na rozwój mowy dziecka

Dziecko uczy się nadawania i odbioru mowy (nadawanie czyli mówienie, odbiór- słuchanie) tylko podczas kontaktu z otoczeniem, które może działać na dziecko stymulująco lub wręcz przeciwnie- hamować rozwój mowy. Wpływ środowiska przejawia się szczególnie we wzorcach językowych, postawach, atmosferze oraz stylu wychowawczym.

Pierwszym etapem uczenia się mowy jest jej słuchanie, w związku z tym w pierwszym okresie życia ważne jest środowisko, w którym dziecko przebywa. „Wzór językowy oddziałuje poprzez częstość i jakość dostarczanych bodźców i dlatego najważniejszą rolę w tym zakresie pełnią rodzice a później nauczyciele.”¹ Jeśli rodzice mówią niedbale lub sami mają wadę wymowy- dziecko powiela niewłaściwą wymowę. G. Jastrzębowska podaje w swojej książce pewien model przekazywania dziecku poprawnej wymowy:

- właściwe tempo i ilość produkcji słownej (uniknąć zbyt wielu słów naraz),
- stosowanie znanego dziecku lecz zróżnicowanego słownictwa,
- budowanie prostych konstrukcji ze zwróceniem uwagi na poziom rozmówcy, jego możliwości,
- właściwe rozkładanie akcentów przy mówieniu (odpowiedni ton, barwa, zawieszenie głosu),
- kontakt wzrokowy,
- zwrócenie twarzy w kierunku rozmówcy,
- partnerski stosunek przy rozmowie.

Wpływ środowiska na rozwój mowy przejawia się także w postawach rodzicielskich, które mogą być:

- stymulujące- związane z ciepłem uczuciowym, budzeniem tzw. radości mówienia czyli zainteresowaniem mową dziecka, wyzwaniem chęci mówienia,
- obojętne- przejawiające się brakiem świadomych oddziaływań,
- hamujące- wywołują u dziecka reakcję obronną, niechęć do mówienia, skrajnie prowadzić mogą do opóźnienia rozwoju mowy, a przejawiają się w nadmiernie opiekuńczej postawie, niechęci, odrzuceniu.

Na rozwój mowy ma bardzo duży wpływ również atmosfera wychowawcza. Zainteresowanie osiągnięciami dziecka, cierpliwość sprzyjają dzieleniu się przeżyciami i doświadczeniami z najbliższym otoczeniem. Atmosfera, w której jest pełno napięć i nieporozumień, różnych sytuacji stresowych, powoduje u dziecka brak motywacji, wycofanie. Z atmosferą łączy się styl wychowawczy, czyli stawianie dziecku takich samych

¹ Jastrzębowska G., *Podstawy teorii i diagnozy logopedycznej*, Opole 1998, s. 89-90

wymagań, nagród i kar przez oboje rodziców. Rodzice mogą wychowywać swoje dziecko zbyt surowo, co wiąże się ze stresem, napięciem (prowadzić to może do jąkania), mogą być zbyt troskliwi lub niekonsekwentni.² Często zdarza się tak, że najbliższa rodzina nieświadomie ma zły wpływ na rozwój umiejętności mówienia- przez zbyt liberalizm lub nadmierny rygorizm. Ponadto rodzice czy dziadkowie nie zauważają problemów z mową, przyzwyczajają się do niej i nie zwracają uwagi na występujące nieprawidłowości, a dopiero w szkole czy przedszkolu dowiadują się, że dziecko mówi wadliwie. Zadaniem nauczycieli, wychowawców, logopedów oraz rodziców jest dążenie do szeroko rozumianej współpracy w celu złagodzenia lub wyeliminowania nieprawidłowości.

Bibliografia:

Jastrzębowska G., *Podstawy teorii i diagnozy logopedycznej*, Opole 1998

² Jastrzębowska G., *Podstawy teorii i diagnozy logopedycznej*, Opole 1998, s. 88-89